

БЮЛЕТИН

Решения на ЕСПЧ

по дела срещу

България

Брой 21
Януари – Март
2022 г.

Бюлетинът е разработен в рамките на предефиниран проект № 5 „Засилване на националния капацитет за ефективно изпълнение на решенията на Европейския съд по правата на човека“ рег. № 93-00-77/04.03.2020 г, с финансовата подкрепа на Норвежкия финансов механизъм 2014-2021 г. по Програма “Правосъдие” .

Цялата отговорност за неговото съдържанието се носи от бенефициента и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на програмния оператор или на донора.

За донора

Целта на финансовият механизъм на Европейското икономическо пространство и Норвежкия финансов механизъм 2014-2021 г. (ФМ на ЕИП и НФМ) е намаляване на икономическите и социални различия и укрепване на двустранните отношения чрез партньорски проекти, обмен на опит и добри практики.

България е четвъртият най-голям получател на средства: 210,1 млн. евро.

Норвежкия финансов механизъм осигурява 95,1 млн. евро, предоставени от Норвегия.

Съставител:

Дирекция „Процесуално представителство на Република България пред Европейския съд по правата на човека”, Министерство на правосъдието

Контакти за кореспонденция:

Електронна поща: project5@justice.government.bg

Интернет страница: <http://humanrights.bg/>

ФБ страница на Програма „Правосъдие“: <https://www.facebook.com/MJNFM>

Съдържание¹

„Екимджиев и други срещу България“ жалба № 70078/12 ...	5
„Павлови срещу България“ жалба № 72059/16.....	8
„Радев срещу България“ жалба № 62942/16.....	10
„Анатолий Маринов срещу България“ жалба № 26081/17..	12
„Бекташев срещу България“ жалба № 39852/14.....	14
„Джи Ай Сервиз ООД срещу България“ жалба № 24697/14	16
„Божилови срещу България“ жалба № 9051/18.....	18
„У и други срещу България“ жалба № 9077/18.....	20
„Иванов срещу България“ жалба № 36946/12.....	24
„Маринова срещу България“ жалба № 59932/15.....	28
Приятелски споразумения.....	30

¹ Решенията на камара по същество стават окончателни при условията на чл. 44 § 2 от Конвенцията:

- а) когато страните заявят, че няма да поискат делото да бъде отнесено до голямата камара; или
- б) три месеца след датата на решението, ако не е поискано отнасяне на делото до голямата камара; или
- в) когато съставът на голямата камара отхвърли молбата за отнасяне, подадена съгласно член 43.

Решенията на комитет по същество при наличието на установена практика на Съда по разглеждания въпрос са окончателни (чл. 28 § 1 б) и § 2 от Конвенцията). Окончателни са и решенията по допустимост (чл. 28 § 1 а) и § 2 от Конвенцията).

■ Каталог на решенията

Член 2

Право на живот

1. „У и други срещу България“, жалба № 9077/18

Член 3

Забрана на изтезанията

1. [„Радев срещу България“, жалба № 62942/16](#), решение по допустимост
2. [„Смиленов срещу България“, жалба № 60520/17](#), приятелско споразумение

Член 6

Право на справедлив съдебен процес

1. [„Джи Ай Сервиз ООД срещу България“, жалба № 24697/14](#), решение по допустимост
2. [„Иванов срещу България“, жалба № 36946/12](#), решение по допустимост
3. [„Маринова срещу България“, жалба № 59932/15](#), решение по допустимост

Член 8

Право на зачитане на личния и семейния живот

1. [„Екимджиев и други срещу България“, жалба № 70078/12](#)
2. [„Павлови срещу България“, жалба № 72059/16](#)

Член 1 от Протокол № 1

Защита на собствеността

1. [„Бекташев срещу България“, жалба № 39852/14](#), решение по допустимост
2. [„Божилови срещу България“, жалба № 9051/18](#)

Член 3 от Протокол № 1

Право на свободни избори

1. [„Анатолий Маринов срещу България“, жалба № 26081/17](#)

■ „Екимджиев и други срещу България“ жалба № 70078/12

Решение от 11.01.2022 г.²

Нарушения на чл. 8 от Конвенцията

ЕСПЧ установява нарушения на чл. 8 от Конвенцията (право на зачитане на личния живот и кореспонденцията) във връзка с уредбата на използване на специални разузнавателни средства и прилагането ѝ, както и уредбата на задържането и достъпа до трафични данни и прилагането ѝ. След обстоен анализ на действащото законодателство и практиката в посочените области, ЕСПЧ намира, че българското законодателство, особено по начина, по който се прилага на практика, не съответства на изискването за качество на закона по смисъла на Конвенцията.

Фактите и оплакванията Жалбата е подадена от адвокатите Михаил Екимджиев и Александър Кашъмов и неправителствените организации „Асоциация за европейска интеграция и права на човека“ и фондация „Достъп до информация“.

Пред ЕСПЧ жалбоподателите посочват, че същността на дейността им ги поставя в риск както от прилагането на скрито наблюдение, така и от достъп от страна на властите до техни трафични данни, въз основа на разпоредбите от националното законодателство, които позволяват прилагането на подобни мерки. Жалбоподателите не твърдят, че действително са били обект на такива мерки.

Съдът уточнява, че съгласно основните относими актове от българското законодателство – Законът за специалните разузнавателни средства от 1997 г. (ЗРС) и чл. 172 – чл. 176 от Наказателно-процесуалния кодекс (НПК), скритото наблюдение е допустимо. То включва, наред с други методи, визуално наблюдение, прихващане на телефонна и електронна комуникация и подслушване. СРС могат да се използват по отношение на дейности, свързани със защита на националната сигурност или при подозрение за извършването на „сериозно умишлено престъпление“, т.е. престъпление, за което е предвидено наказание над 5 години лишаване от свобода. Най-често СРС се използват при изнудване и при престъпления, свързани с наркотици. Право да искат използване на СРС и да използват събраните чрез тях данни имат органи в структурата на МВР, прокурори, както и конкретно посочени служби към министъра на отбраната и агенции или дирекции, свързани със сигурността.

² <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-214673>

Наблюдение върху системата за използване на СРС се осъществява от Национално бюро за контрол върху специалните разузнавателни средства, както и от специална парламентарна комисия.

ЕСПЧ отбелязва, че съгласно чл. 251б и сл. от Закона за електронните съобщения от 2007 г. и чл. 159а от НПК, задържането и последващия достъп до трафични данни също е допустимо. Законът задължава всички доставчици на обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги да съхраняват такива данни за всички техни клиенти в продължение на 6 месеца, като властите могат да получат достъп до тях с цел разследване на тежки умишлени престъпления. Разрешение се издава от председателите на районните съдилища или оправомощен от тях съдия. Наблюдение на системата се осъществява от специална парламентарна комисия и, отчасти, от органа за защита на личните данни.

Пред Съда жалбоподателите повдигат оплаквания по чл. 8 и чл. 13 от Конвенцията (право на зачитане на личния живот и кореспонденция и ефективни средства за защита). Те твърдят, че въз основа на системата за тайно наблюдение в България, комуникацията на всеки в държавата може да бъде прихващана, както и че въз основа на системата за съхранение и последващ достъп до трафични данни, такъв могат да получат властите по отношение на всяко лице. Жалбоподателите се оплакват, че законите, които регламентират тези въпроси, по начина по който се прилагат на практика, не предоставят достатъчно гаранции срещу произволно или незаконно тайно наблюдение и достъп до трафични данни.

Правото По отношение на тайното наблюдение (използването на СРС), ЕСПЧ приема, че относимото законодателство е достъпно за лица като жалбоподателите по настоящето дело. Според Съда основанията за прилагане на СРС, посочени в закона, съответстват на изискванията на Конвенцията, с изключение на термина „обекти“ по смисъла на чл. 12, ал. 1 ЗСРС, който не е достатъчно ясен. В допълнение към това, Съдът установява следните дефицити в националното законодателство и практика: 1) правилата за съхранение и унищожаване на материали, придобити чрез СРС не са достъпни; 2) разрешението за използване на СРС-та на основание „национална сигурност“ може да бъде с продължителност 2 години, което е прекалено дълъг срок и отслабва съдебния контрол върху наблюдението; 3) начинът, по който се дава разрешение за използване на СРС-та, на практика не съдържа гаранции, че наблюдението се използва само когато е необходимо, 4) съществуват съществени празноти в законовите разпоредби, които уреждат съхранението, достъпа, преценката, използването, предаването и унищожаването на данните; 5) системата за контрол в лицето на Националното бюро за контрол върху специалните разузнавателни средства, както е организирана в момента, не отговаря на изискванията за достатъчно независимост, компетентност и ефективни правомощия; 6) разпоредбите за уведомяване на граждани са с твърде ограничен обхват; 7) искът, който е уреден в ЗОДОВ, не е ефективно средство за защита във всички случаи, тъй като за успешното

му провеждане е необходимо предварително уведомяване от страна на Бюрото, че спрямо лицето са били използвани СРС-та незаконно.

В заключение ЕСПЧ намира, че българското законодателство, което урежда използването на тайно наблюдение, особено по начина, по който се прилага на практика, не съответства на изискването за качество на закона по смисъла на Конвенцията и не е в състояние да ограничи прилагането на СРС само до необходимото в едно демократично общество. Следователно е налице нарушение на чл. 8 от Конвенцията.

На следващо място Съдът разглежда повдигнатите оплаквания във връзка със задържането на трафични данни. ЕСПЧ приема, че съответното законодателство е достъпно и предвижда гаранции, както и унищожаване на събраните данни след определен период. Съдът отбелязва следните недостатъци на системата: 1) процедурата за даване на разрешение от районния съд не съдържа гаранции, че достъпът до данни се осъществява само когато това е необходимо; 2) няма ясни срокове за унищожаване на данните, до които имат достъп властите в наказателното производство; 3) няма публично достъпни правила за съхранение, достъп, преценка, използване, изпращане и унищожаване на данните, до които властите са имали достъп; 4) контролът върху тази дейност не е ефективен; 5) възможностите едно лице да бъде уведомено за неправилен достъп са силно ограничени; 6) няма средство за обезщетяване на лицата в случай на неправилен достъп.

В заключение Съдът посочва, че законодателството, уреждащо задържането и достъпа до трафични данни, не е в съответствие с изискванията относно качеството на закона по смисъла на Конвенцията и ограничава тези мерки само до необходимото. Следователно е налице нарушение на чл. 8 от Конвенцията.

Съдът постановява, че установяването на нарушение само по себе си представлява достатъчно обезщетение за неимуществени вреди. По отношение на разходи и разноски в производството пред него, присъжда на жалбоподателите суми, равняващи се общо на 3 290,69 евро.

Съдът подчертава, че съгласно чл. 46 от Конвенцията България трябва да предприеме необходимите законодателни изменения, за да преодолее установените нарушения. Съдът посочва, че в този случай, необходимите мерки ще трябва да допълнят тези, които българските власти вече са предприели в изпълнение на решението по делото *„Асоциация за европейска интеграция и права на човека и Екимджиев срещу България“*.

■ „Павлови срещу България“ жалба № 72059/16

Решение от 01.02.2022 г.³

Нарушение на чл. 8 от Конвенцията

Основното оплакване по делото касае нарушаване на правото на зачитане на семейния живот на жалбоподателите в резултат на неизпълнение на окончателни съдебни решения, с които е определен режим на лични отношения на бащата (първия жалбоподател) и неговите родители (третия и четвъртия жалбоподатели) с неговата дъщеря, съответно внучка (втората жалбоподателка). Съдът отбелязва, че макар редица власти (социалните служби, съдебен изпълнител, прокуратура) да са били ангажирани със ситуацията през целия разглеждан период, не изглежда те да са действали с особено усърдие при разрешаване на случая. Според Съда властите не са предприели всички мерки, които разумно биха могли да се очакват за изпълнение на правото на лични отношения на жалбоподателите.

Фактите и оплакванията

Първият жалбоподател и Л. (майката на втората жалбоподателка) живели заедно между 1999 г. и края на 2010 г. През 2006 г. се родила дъщеря им и след раздялата на родителите, останала да живее при майка си. Със споразумение, одобрено от съда на 21 март 2012 г., е прието родителските права да се упражняват от майката на детето и е определен режима на лични отношения между бащата и детето. С окончателно съдебно решение от 17 април 2014 г. СРС разширява режима на лични отношения на първия жалбоподател с неговата дъщеря. Третият и четвъртия жалбоподател се виждат редовно със своята внучка до м. август 2013 г., когато майката спира да води детето за среща с бащата. С решение от 12 март 2014 г., влязло в сила на 23 април 2014 г., СРС определя лични отношения между детето и неговите баба и дядо.

Впоследствие бащата, бабата и дядото многократно търсят съдействие от социалните служби, полицията и прокуратурата с цел изпълнение на определения режим.

През м. май 2015 г. бащата подава молба за промяна на родителските права. С решение от 1 декември 2017 г. СРС предоставя упражняването на родителските права на него. На 25 октомври 2018 г.

³ <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-215347>
<https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-216902> – превод на български език.

СГС потвърждава първоинстанционното решение в тази част, но разширява режима на лични отношения между майката и детето.

Пред ЕСПЧ жалбоподателите се оплакват от нарушение на чл. 6 § 1 (право на справедлив съдебен процес) и чл. 8 от Конвенцията (право на зачитане на личния и семейния живот) поради това, че властите не са успели да осигурят изпълнение на окончателните съдебни решения относно режима на лични отношения. Позовавайки се на чл. 8 от Конвенцията, първият жалбоподател се оплаква от продължителността на производството за промяна на родителските права и отказа на съда да постанови привременна мярка. Жалбоподателите повдигат оплакване и по чл. 13 от Конвенцията (право на ефективни правни средства за защита).

Правото Основното оплакване пред ЕСПЧ касае неизпълнението на съдебните решения от 2012 г., съответно 2014 г., с които е определен режимът на лични отношения на бащата, дядото и бабата с втората жалбоподателка.

Съдът отбелязва, че в продължение на дълги години те не са успели да упражняват правата си, въпреки че са били активни в образуваното изпълнително производство и са търсели съдействие от властите. В този период редица институции са се намесвали в различна степен, но предприетите мерки не са били достатъчни, адекватни или навременни с оглед изпълнение на съдебните решения или възстановяване на връзката с детето. Съдебният изпълнител не е налагал редовно глоби на Л. на основание неизпълнение на съдебното решение. Прокуратурата е разглеждала всяка жалба срещу Л. отделно, без отчитане на връзка по между им, като изолиран случай и в повечето случаи е отказала да образува наказателно производство. В три от случаите, достигнали до съдебна фаза, СРС е оправдал Л.

ЕСПЧ счита, че социалните служби са могли и е трябвало да имат водеща роля при разглежданите обстоятелства. Съдът счита за особено важни заключенията на комисия от Държавната агенция за закрила на детето, която е изготвила оценка на работата по случая. Комисията заключава, че продължителното неефективно прилагане на наличните способности, липсата на промяна в действията, въпреки че не е постигнат напредък, е позволило на Л. да отлага съобразяването с определения режим на лични отношения между бащата и детето и така да задълбочи отчуждението помежду им. Социалните служби са изчакали твърде дълго, преди да издадат задължителни предписания на Л. при отказа от нейна страна да съдейства; не са сигнализирали прокуратурата за неизпълнението на съдебните решения. Пропуските са създали условия за нарушаване на правата на детето.

Според Съда от първостепенно значение е било предприемането на адекватни подготвителни мерки, за да се осигури самостоятелно ангажиране на детето, независимо от решаващото влияние на майката. Това е било изключително важно още в началото, преди да се задълбочи отчуждението, особено с оглед констатациите на самите социални служби. Въпреки това, те не са осигурили навременна и целенасочена подкрепа на детето, която е била важна за

да ѝ помогнат да приеме да прекарва време с баща си и неговите родители.

ЕСПЧ отбелязва, че прокуратурата не е преценила в цялост многобройните оплаквания, подадени от бащата, дядото и бабата, не е достигнала до релевантни заключения и не е предприела навременни действия.

Въпреки че властите са били ангажирани със ситуацията през целия разглеждан период, не изглежда да са действали с особено усърдие при разрешаване на случая. В заключение, властите не са предприели всички мерки, които разумно биха могли да се очакват от тях, за да осигурят изпълнение на правото на лични отношения на жалбоподателите. Следователно е налице нарушение на чл. 8 от Конвенцията.

С оглед извода си по чл. 8 от Конвенцията във връзка с основното оплакване, ЕСПЧ счита, че не е необходимо да разглежда отделно оплакването относно продължителността на производството за промяна на родителските права, както и за липсата на ефективни правни средства за защита.

ЕСПЧ присъжда обезщетение за неимуществени вреди в размер на 5000 евро общо за първия жалбоподател и втората жалбоподателка и 3000 евро общо за третия и четвъртия жалбоподатели. Съдът присъжда и 3200 евро за разходи и разноски.

„Радев срещу България“ жалба № 62942/16

Решение от 11.01.2022 г.⁴

Решение по допустимост

Делото касае оплаквания относно лоши условия на задържане в Затвора в гр. Варна. ЕСПЧ обявява жалбата за недопустима в една част, тъй като с предходно решение вече е разгледал оплакването на жалбоподателя за продължителна изолация и липсата на постоянен достъп до тоалетна. По отношение на останалите оплаквания, ЕСПЧ посочва, че те са били внимателно разгледани от националните съдилища в рамките на предявен от жалбоподателя иск по ЗОДОВ и му е присъдено обезщетение, чийто размер е адекватен. Съдът отхвърля като недопустимо и оплакването за погрешна оценка на

⁴ <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-215637>

Решението е обявено на 03.02.2022 г.

доказателствата и погрешни изводи на националните съдилища, разгледали неговия иск.

Фактите и оплакванията Жалбоподателят излежава доживотна присъда в затвора в гр. Бургас (в периода 1990 г. - 2019 г. е бил настанен в затвора в гр. Варна). С решение от 2015 г. по предходна негова жалба, ЕСПЧ установява нарушение на чл. 3 от Конвенцията в резултат на кумулативния ефект от продължителната изолация на жалбоподателя и липсата на постоянен достъп до тоалетна, като му присъжда обезщетение в размер на 8000 евро за неимуществени вреди.

В настоящата жалба, Радев повдига оплаквания за лоши условия на задържане, включително почти постоянната му изолация, липсата на адекватна медицинска грижа, достатъчно количество питейна вода и ниско качество на храната, неадекватна хигиена и липса на свеж въздух в затвора в гр. Варна, в периода 1999 г. - 03.09.2012 г.

Правото В процедурата по размяна на становищата между страните, Правителството информира Съда, че на национално ниво жалбоподателят е предявил две иски молби за присъждане на обезщетения – една през 2017 г. във връзка с продължителната му изолация в периода 1.01.2014 г. и 13.03.2017 г. и една през 2018 г. във връзка с липсата на смислени занимания в периода между 2007 г. и 18.04.2017 г. ЕСПЧ отбелязва, че през 2015 г. жалбоподателят е предявил иск по ЗОДОВ за присъждане на обезщетение за периода между 11.01.2011 и 3.09.2012 г. С решение на Административен съд – Варна, потвърдено от ВАС на 16.01.2017 г., на жалбоподателя е присъдено обезщетение в размер на 450 евро. Затова ЕСПЧ разглежда само оплакванията, касаещи периода между 1999 и 2012 г.

ЕСПЧ посочва, че в решението си от 2015 г. вече е разгледал оплакването за продължителна изолация и липсата на непрекъснат достъп до тоалетна в периода преди 2012 г. Поради това Съдът приема, че тази част от жалбата по същество е същата като вече разгледаната и я обявява за недопустима.

По отношение на другите оплаквания на жалбоподателя Съдът счита, че доколкото не се припокриват с предходната жалба, същите са внимателно разгледани от националните съдилища. Те са уважили частично оплакванията, признали са, че е налице нарушение на чл. 3 от Конвенцията и са му присъдили обезщетение, чийто размер е разумен. Следователно жалбоподателят няма качеството на жертва и тази част от жалбата е несъвместима *ratione personae* с разпоредбите на Конвенцията по смисъла на чл. 35 § 3 и 4 от Конвенцията.

Съдът отхвърля като недопустимо и оплакването по чл. 6 § 1 от Конвенцията за погрешна оценка на доказателствата и погрешни изводи на националните съдилища, разгледали неговия иск от 2015 г.

С оглед изложеното ЕСПЧ обявява жалбата за недопустима.

■ „Анатолий Маринов срещу България жалба № 26081/17

Решение от 15.02.2022 г.⁵

Нарушение на чл. 3 от Протокол № 1 към Конвенцията

Жалбата касае оплакване относно автоматичното лишаване на жалбоподателя от активно избирателно право вследствие на поставянето му под ограничено запрещение, без индивидуална преценка от съд. Съдът подчертава, че подобно общо ограничение спрямо всички лица с интелектуални или психични увреждания трябва да подлежи на строг контрол и заключава, че отнемането на правото на глас на жалбоподателя без индивидуален съдебен контрол, само въз основа на факта че болестта му е довела до поставянето му под ограничено запрещение, не може да се счита за пропорционално на преследваната легитимна цел. Следователно е налице нарушение на чл. 3 от Протокол № 1 към Конвенцията.

Фактите и оплакванията

През 2000 г. жалбоподателят Анатолий Маринов е поставен под ограничено запрещение, с което, съгласно Конституцията на Република България, изгубва правото си на глас.

През ноември 2015 г. жалбоподателят чрез упълномощен от него и от попечителя му адвокат, подава искова молба за отмяна на запрещението. Тъй като искът е подаден от попечителя, без да се посочи адрес на жалбоподателя като ответник по делото, през февруари 2016 г. Окръжен съд – Русе прекратява производството. Апелативният съд потвърждава определението. ВКС отменя съдебния акт и възобновява производството. През октомври 2016 г. Окръжен съд – Русе отново прекратява делото, тъй като не са изпълнени указанията да се посочи ответник по иска.

Жалбоподателят не може да гласува на парламентарните избори, проведени през март 2017 г., тъй като все още е бил поставен под запрещение. Няколко седмици по-късно той подава нов иск за отмяна на запрещението, който е уважен през декември 2017 г..

Пред ЕСПЧ жалбоподателят се оплаква, че автоматичното му лишаване от активно избирателно право вследствие на поставянето му под ограничено запрещение, без индивидуална преценка от съд е

⁵ <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-215603>

непропорционално и в нарушение на чл. 3 от Протокол № 1 към Конвенцията (право на свободни избори).

Правото ЕСПЧ отхвърля повдигнатите възражения за недопустимост поради съмнения за автентичността на подписа на жалбоподателя, неизчерпване на вътрешноправните средства за защита и злоупотреба с правото на жалба. Съдът посочва, че производството за отмяна на запрещението не представлява ефективно средство за защита, защото жалбоподателят не се оплаква от ограничаването на дееспособността си, а от автоматичната конституционна забрана да гласува, след като е поставен под ограничено запрещение. В производството по отмяна на запрещението този въпрос не подлежи на отделно разглеждане.

По същество на оплакванията правителството посочва, че правото на участие в избори не е абсолютно. Забраната поставените под запрещение да гласуват цели да се гарантира, че само лица, които са способни да взимат информирани и смислени решения, могат да участват в избора на законодателната власт. Конкретната ситуация на всяко лице се оценява от националните съдилища в рамките на производството за неговото поставяне под запрещение.

ЕСПЧ приема, че тази мярка преследва легитимна цел, но отбелязва, че въведеното ограничение не прави разлика между лицата, поставени под пълно и ограничено запрещение. Българският законодател, също така, не изглежда да се е опитвал да прецени конкуриращите се интереси или да оцени пропорционалността на конституционното ограничение и по този начин да даде възможност на съдилищата да анализират способността на конкретно лице да упражнява правото си на глас, независимо че е поставено под ограничено запрещение.

Жалбоподателят е загубил това право в резултат на автоматично ограничение, без индивидуална преценка относно способността му да гласува. Съдът подчертава, че подобно общо ограничение спрямо всички лица с интелектуални или психични увреждания трябва да подлежи на строг контрол и заключава, че отнемането на правото на глас на жалбоподателя без индивидуален съдебен контрол, само въз основа на факта че болестта му е довела до поставянето му под ограничено запрещение, не може да се счита за пропорционално на преследваната легитимна цел. Следователно е налице нарушение на чл. 3 от Протокол № 1 към Конвенцията.

Съдът присъжда на жалбоподателя обезщетение за неимуществени вреди в размер на 3 000 евро и 1 926 евро за разходи и разноси.

■ „Бекташев срещу България“ жалба № 39852/14

Решение от 25.01.2022 г.⁶

Решение по допустимост

Делото касае оплаквания по чл. 1 от Протокол № 1 към Конвенцията и чл. 13 от Конвенцията относно неприключила реституционна процедура по реда на Закона за собствеността и ползването на земеделски земи (ЗСПЗЗ). ЕСПЧ приема, че по отношение на 3 511 кв. м. от първоначално признатите за възстановяване 10 000 кв.м., окончателният акт, с който приключва процедурата, е „възстановително“ решение, издадено на 21.01.2009 г. Жалбата до ЕСПЧ е подадена през 2014 г. и следователно не е спазен шестмесечният срок за сезиране на Съда. Относно твърденията и оплакването, че все още е възможно реално възстановяване и на останалата част от земята, ЕСПЧ посочва, че „признавателните“ решения на поземлените комисии от 1999 г. и 2002 г. не определят начина, по който ще бъде извършена реституцията. Като подчертава, че за жалбоподателя не е възникнало „легитимно очакване“ да му бъде реално възстановена цялата посочена площ, Съдът приема, че не е налице „притежание“ по смисъла на чл. 1 от Протокол № 1 към Конвенцията.

Фактите и оплакванията

След приемането на ЗСПЗЗ жалбоподателят подава заявление за възстановяване на притежавана от неговия баща земеделска земя в землището на с. Сърница, което граничи с яз. Доспат. Правото на възстановяване на два имота с обща площ 10 000 кв. м. е признато с решения на органите на поземлената реституция от 1999 г. и от 2002 г. Впоследствие с решение от 21.01.2009 г. Общинската служба по земеделие и гори гр. Велинград възстановява на правоимащите земя с площ 3 511 кв. м. В следващите години жалбоподателят пише многократно до различни национални институции, настоявайки да му бъде възстановена в реални граници цялата земя от 10 000 кв. м. Компетентните власти посочват, че свободната за възстановяване площ в местността е недостатъчна, за да се удовлетворят изцяло исканията на всички бивши собственици, тъй като части от земята, първоначално призната за възстановяване, впоследствие се оказват собственост на трети лица, залети са от язовира или винаги са били държавна

⁶ <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-216131>

Решението е обявено на 24.02.2022 г.

собственост. Няколко пъти жалбоподателят е съветван да подаде заявление за обезщетение по чл. 10б от ЗСПЗЗ.

През 2020 г. синът на жалбоподателя, който е изявил желание да поддържа жалбата пред ЕСПЧ след смъртта на своя баща, посочва, че процедурата остава висяща и оспорва твърденията на властите, че в посочената местност вече не е налице свободна земя, която да бъде възстановена в реални граници.

Пред ЕСПЧ са повдигнати оплаквания по чл. 1 от Протокол № 1 към Конвенцията (защита на собствеността) и чл. 13 от Конвенцията (право ефективни правни средства за защита).

Правото ЕСПЧ отбелязва, че решенията от 1999 г. и 2002 г., с които компетентните власти са признали правото на възстановяване на земя с площ 10 000 кв. м. са „признавателни“ решения, които не поражда право на собственост, представляват първоначален етап в реституционната процедура и трябва да бъдат последвани от допълнителни действия. Именно такава стъпка е издаването на „възстановителното“ решение от 21.01.2009 г., което, придружено с необходимата скица, поражда право на собственост и съгласно националното законодателство има действието на нотариален акт. Според сина на починалия жалбоподател това решение остава изпълнено. Въпреки това той не представя становище в отговор на разясненията на правителството, че никакви последващи действия не се изискват от националните власти. Техническите стъпки, които биха могли да се предприемат, а именно трасиране на имота при необходимост (като се има предвид, че той е възстановен в стари реални граници), следва да се инициират от собствениците.

В заключение, Съдът приема, че решението от 21.01.2009 г. е окончателният акт, с който процедурата относно тези 3 511 кв. м. е приключила. Жалбата до Съда е подадена през 2014 г. и следователно не е спазен предвиденият в чл. 35 § 1 от Конвенцията шестмесечен срок за сезиране на Съда от окончателния акт на национално ниво.

По отношение на останалата част от оплакванията ЕСПЧ посочва, че „признавателните“ решения на поземлените комисии от 1999 г. и 2002 г. не определят начина, по който ще бъде извършена реституцията – дали чрез възстановяване в реални или възстановими стари граници или чрез обезщетяване. Този въпрос не е разрешен и към момента на последната информация, предоставена от страните по делото. В годините след решението от 21.01.2009 г. жалбоподателят настоява за възстановяване и на останала земя в реални граници. В нито един момент той не проявява интерес към възможността да получи обезщетение, нито предприема действия в тази насока. Пред ЕСПЧ жалбоподателят, а впоследствие неговият син, се оплакват общо от продължителността на реституционната процедура като твърдят, че възстановяването на земята в реални граници все още е възможно, без да обсъждат въпроса за предоставяне на обезщетение. Като подчертава, че за жалбоподателя не е възникнало „легитимно очакване“ да му бъде реално възстановена цялата посочена площ, Съдът приема, че не е налице „притежание“ по смисъла на чл. 1 от

Протокол № 1 към Конвенцията. Следователно тази част от жалбата е несъвместима *ratione materiae* с разпоредбите на Конвенцията.

С оглед изложеното, ЕСПЧ обявява жалбата за недопустима.

■ „Джи Ай Сервиз ООД срещу
България“
жалба № 24697/14

Решение от 25.01.2022 г.⁷

Решение по допустимост

Делото касае оплакване, че в съдебните производства по обжалване на две наказателни постановления, издадени от Областната инспекция по труда, съдилищата не са се произнесли по основния аргумент на дружеството, че са му наложени санкции за нарушения, различни от установените. ЕСПЧ намира, че районният съд е разгледал същността на оплакването, макар и да не е посочил защо различната правна квалификация, сочена от дружеството, е неприложима. Административният съд е потвърдил изводите на районния съд и е изложил ясни мотиви. Поради това ЕСПЧ счита, че жалбата е явно необоснована по смисъла на чл. 35 § 3 (а) от Конвенцията и я отхвърля.

**Фактите и
оплакванията**

Установявайки че различни лица работят за жалбоподателя без сключен трудов договор, областната инспекция по труда налага на жалбоподателя две глоби в общ размер на 1 534 евро. В наказателните постановления се посочвало, че е нарушен чл. 63, ал. 2 от Кодекса на труда, съгласно който работодателят няма право да допуска до работа работника преди да му предостави екземпляр от сключения трудов договор, подписан от двете страни и копие от уведомлението до Националната агенция по приходите. Дружеството обжалва наказателните постановления като твърди, че посоченото нарушение касае различна ситуация. Случаите трябва да бъдат квалифицирани по чл. 62, ал. 1, който изисква трудовите договори да бъдат сключени в писмена форма. Поради това наказателните постановления са незаконосъобразни. И в двете съдебни производства, съдилищата отхвърлят жалбите.

Пред ЕСПЧ дружеството повдига оплакване по чл. 6 § 1 от Конвенцията (право на справедлив съдебен процес), че съдилищата не

⁷ <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-216130>

Решението е обявено на 24.02.2022 г.

са се произнесли по негов основен аргумент, а именно – че са му наложени санкции за нарушения, различни от установените.

Правото

ЕСПЧ отбелязва, че аргументът на дружеството е защитим, както и относим, тъй като е можел да доведе до отмяна на наказателните постановления, още повече предвид наличието на сходна съдебна практика. Поради това националните съдилища е трябвало да представят конкретен и изричен отговор на повдигнатото възражение.

Въз основа на всички материали по делото ЕСПЧ намира, че първоинстанционният Районен съд - Гоце Делчев отговаря в решенията си достатъчно ясно на аргументите на жалбоподателя. След като установява, че посочените лица действително са работели за дружеството, районният съд посочва, че трудовите договори с тях е трябвало да бъдат сключени в писмена форма. Такива договори не са били предоставени на лицата в нарушение на законовите изисквания. Следователно е извършено нарушение на чл. 63, ал. 2 от Кодекса на труда. Макар да не посочва защо различното правно основание, посочено от жалбоподателя е неприложимо в случая, съдът е разгледал същността на неговия аргумент.

Административен съд – Благоевград, в решенията си като касационна инстанция, потвърждава изводите на районния съд, посочвайки, че те отговарят изцяло на установените фактически обстоятелства. Според Административен съд – Благоевград изводите са основани и се подкрепят от събраните доказателства и първоинстанционният съд е приложил правилно закона. След като лицата са работели без да са им предоставени трудови договори в писмена форма, предпоставките на нормата, посочена като правна квалификация на нарушенията, са изпълнени. ЕСПЧ намира, че и в двете си решения националният съд изрично посочва, че правната квалификация е правилна. Макар и кратки, мотивите на съда са ясни, поради което не може да се приеме, че касационната инстанция не е отговорила на основните аргументи, поставени пред нея.

С оглед изложеното, ЕСПЧ счита, че жалбата е явно необоснована по смисъла на чл. 35 § 3 (а) от Конвенцията и я отхвърля.

■ „Божилкови срещу България“ жалба № 9051/18

Решение от 15.03.2022 г.⁸

Нарушение на чл. 1 от Протокол № 1 към Конвенцията

Делото касае забавянето при обезщетяването на жалбоподателите за имот на техен наследодател, който е бил отчужден през 1985 г. за мероприятия на общината по реда на Закона за териториалното и селищно устройство. Те трябвало бъдат обезщетени с апартамент в сграда, която властите възнамерявали да построят, но впоследствие така и не била завършена. ЕСПЧ приема, че макар вината за забавянето след 2013 г. да е на жалбоподателите, преди това е изминал период от 20 г., за който няма разумно обяснение. Поради това Съдът счита, че допуснатите от властите забавяния са твърде продължителни, жалбоподателите са понесли прекомерна тежест и не е спазен справедливият баланс по смисъла на чл. 1 от Протокол № 1 към Конвенцията.

Фактите и оплакванията

През 1985 г. имот на наследодателя на двамата жалбоподатели бива отчужден за мероприятия на общината по реда на Закона за териториалното и селищното устройство. Със заповед от 10 юли 2006 г. е определено, че жалбоподателите ще бъдат обезщетени с апартамент в сграда, която властите възнамеряват да построят. Сградата така и не бива завършена, а фирмата, която е трябвало да я построи, фалира през 2013 г.

С писма от 2011 г. и 2013 г. жалбоподателите поискали от общината да им бъде предложен друг/и апартамент/и. Техните молби обаче не били нотариално заверени, както изисква законът. С две писма от 2012 г. кметът съветва жалбоподателите да поискат парично обезщетение вместо апартамент. През 2013 г. те предявяват иск срещу общината за заплащане на пазарната стойност на апартамента, с който е следвало да бъдат обезщетени. Искът им е отхвърлен, тъй като съдилищата установяват, че жалбоподателите не са подали валидни молби до кмета за промяна на първоначално дължимото им обезщетение с друго имущество. Към м. май 2021 г. те все още не са получили обезщетение.

⁸ <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-216165>

Пред ЕСПЧ жалбоподателите повдигат оплакване по чл. 1 от Протокол № 1 към Конвенцията (защита на собствеността) и по чл. 13 от Конвенцията (право на ефективни правни средства за защита).

Правото Съдът отбелязва, че случаят касае обстоятелства, сходни с вече разгледаните по делото „Кирилова и др. срещу България“ (жалба № 42908/98 и 3 др., решение от 09.06.2005 г.) и последвалите сходни дела.

Съдът отхвърля възражението на правителството за неизчерпване на вътрешноправните средства за защита поради това, че жалбоподателите не са подали нотариално заверени молби за рекомпенсация с друг апартамент, или за парично обезщетение, но посочва, че тези аргументи следва да бъдат съобразени при преценката дали властите са изцяло отговорни за прекомерното забавяне при предоставянето на обезщетение. ЕСПЧ отбелязва, че в настоящия случай правото на жалбоподателите да получат обезщетение е възникнало през 1985 г. Следователно забавянето е 29 години, считано от влизането в сила за България на Протокол № 1 към Конвенцията.

С оглед фалита на фирмата през 2013 г. и изпратените от жалбоподателите до кмета писма, макар и неотговарящи на формалните изисквания, ЕСПЧ посочва, че още през 2012 г. и 2013 г. жалбоподателите са разбрали, че няма да получат първоначално определения апартамент. Най-късно към м. септември 2013 г. те са били наясно с предвидените в националното законодателство различни възможности процедурата да бъде продължена и да получат друго обезщетение. Съдът посочва, че те не предоставят разумно обяснение защо не са се съобразили със законовите изисквания при подаването на техните молби, нито защо не са поискали парично обезщетение. Следователно, за забавянето след 2013 г. вина имат самите жалбоподатели.

Въпреки това, изминалият период от 20 години преди 2013 г., за който също няма разумно обяснение от страна на властите, е значителен. В допълнение, каквито и действия да са предприели жалбоподателите, те не биха довели автоматично до приключване на процедурата. Поради това ЕСПЧ приема, че допуснатите от властите забавяния са твърде продължителни, жалбоподателите са понесли прекомерна тежест и не е спазен справедливият баланс по смисъла на чл. 1 от Протокол № 1 към Конвенцията („Кирилова и др. срещу България“, § 123). Съдът счита, че не е необходимо да разглежда самостоятелно оплакването по чл. 13 от Конвенцията.

ЕСПЧ присъжда на жалбоподателите обезщетение в общ размер на 12 500 евро за пропуснати ползи поради невъзможността да ползват за продължителен период имуществото, с което е следвало да бъдат обезщетени. За претърпени неимуществени вреди Съдът им присъжда обезщетение в общ размер на 3000 евро. ЕСПЧ присъжда и 1205 евро за разходи и разноски в производството пред него.

■ „Y и други срещу България“
жалба № 9077/18

Решение от 22.03.2022 г.⁹

Нарушение на чл. 2 от Конвенцията

Няма нарушение на чл. 14 от Конвенцията във връзка с чл. 2

Жалбоподателките твърдят, че националните власти не са се отнесли сериозно към оплакванията и не са предприели мерки, за да избегнат риска за живота на тяхната дъщеря и майка, която на 18 август 2017 г. бива смъртоносно простреляна от съпруга си. ЕСПЧ приема, че е налице нарушение на чл. 2 от Конвенцията. Според Съда компетентните власти са можели да предприемат редица стъпки, в съответствие с правомощията си, за да противодействат на риска за живота на г-жа В. ЕСПЧ отбелязва също, че не е имало подходяща превантивна реакция, включваща координация между различните органи, като например прокуратурата да се свърже незабавно със столичната полиция след като г-жа В е подала поредно оплакване по-рано през деня преди да бъде убита. ЕСПЧ разглежда и отхвърля с подробни мотиви оплакванията по чл. 14 от Конвенцията във вр. с чл. 2 за допуснатата дискриминация поради наличието на генерално negliжиране на насилието спрямо жени. Съдът счита, че фактите по случая не разкриват никаква форма и проява на дискриминация въз основа на признак „пол“ и националното законодателство предвижда адекватна защита в това отношение.

**Фактите и
оплакванията**

Делото е образувано по жалба от майката и дъщерите на г-жа В., която бива смъртоносно простреляна от съпруга си на 18 август 2017 г. в заведение в гр. София. Тя е простреляна в главата и в тялото и почива на място. Дватамата са били във фактическа раздяла от 2014 г.

⁹ <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-216360>

В предходните месеци г-жа В. се оплаквала на властите заради вербалните заплахи към нея от нейния съпруг, като е подала четири писмени жалби. В първата ѝ жалба от 2016 г. г-жа В. твърдяла, че той е срязал гумите на колата ѝ след скандал, в който казал „Няма да ти дам развод; ще те застрелям! Ще оставя децата без майка!“. Г-жа В. също така посочила, че се страхува за живота си, тъй като съпругът ѝ притежава пистолет.

След друг инцидент през 2017 г., когато той я преследвал с кола и пеша, отправял е обиди и заплахи, г-жа В. е подала молба по Закона за защита от домашното насилие (ЗЗДН). Софийският районен съд издал незабавна заповед за защита, с която забранява на съпруга ѝ да се доближава на повече от 100 м. до нея. Впоследствие съдът е намерил молбата за основателна и е издал окончателна заповед за защита. Съпругът ѝ не е участвал в производството.

Никой от описаните два инцидента не довел до образуване на наказателно производство срещу г-н В.

В деня преди да бъде убита, г-жа В. се обадила на тел. 112, за да съобщи, че съпругът ѝ я преследва с колата си в нарушение на заповедта за защита, като впоследствие подала и писмено оплакване в полицията. Почти идентично оплакване тя подала и на следващия ден в Софийската районна прокуратура, няколко часа преди да бъде простреляна, като отново посочила, че той притежава оръжие, поради което се страхува за живота си.

След като я прострелва, съпругът ѝ незабавно се предал на полицията. През 2018 г. той е осъден по квалифициран състав за убийство и незаконно притежание на оръжие. Наложено му е наказание лишаване от свобода за 13 г. и 4 м. и е осъден да плати на всяка от дъщерите си по 250 000 лв. обезщетение.

От своя страна Министерство на вътрешните работи образува вътрешна проверка по случая, приключила с налагането на дисциплинарни наказания на 10 полицейски служители.

Пред ЕСПЧ жалбоподателите повдигат оплакване по чл. 2 от Конвенцията като твърдят, че националните власти не са се отнесли сериозно към оплакванията на загиналата и не са предприели мерки, за да избегнат риска за нейния живот. На основание чл. 14 от Конвенцията във вр. с чл. 2 жалбоподателите се оплакват, че пропуските на националните власти при реакцията срещу домашното насилие не са изолиран случай, а са следствие на генерално negliжиране на насилието спрямо жени.

Правото Съдът посочва, че подадените от г-жа В. четири оплаквания и обаждането до тел. 112 представляват основателни твърдения за домашно насилие съгласно дефиницията, дадена в българското законодателство. Въпреки това властите не са предприели незабавни действия във връзка с тези оплаквания, а обаждането ѝ до номера за спешни повиквания не е предадено изобщо до полицейските органи. Те само веднъж са реагирали своевременно, изпращайки полицейски патрул, когато майката на г-жа В. е сигнализирала за агресивното поведение на мъжа, когато е вземал децата от дома ѝ.

Независимо, че съдът е уважил молбата на В. в производството по ЗЗДН, заповедта за незабавна защита просто е приложена в досие в съответното полицейско управление без да бъдат предприети мерки, за да се гарантира, че съпругът ѝ ще се съобрази с нея. Окончателната заповед за защита дори не е предадена на полицията.

Столичната полиция всъщност се е съсредоточила единствено върху въпроса дали следва да бъде образувано наказателно производство срещу съпруга на г-жа В. без да прецени дали неговото поведение предвещава риск от увреждане в специалния контекст на отношенията между съпрузите и динамиката на домашното насилие. Изключително съществено е заключението на вътрешната проверка, че полицейските власти не са проверили дали съпругът на г-жа В. има разрешително за притежание на оръжие и дали има пистолет, нито са обърнали внимание на заплахите за убийство, докладвани от г-жа В.

Никой от тези недостатъци не е преодолян от прокуратурата, която постановява два отказа за образуване на наказателно производство само въз основа на писмените доклади на полицейските органи без никаква координация между двамата прокурори, на които са разпределени случаите.

Като се има предвид издадената заповед за защита и фактът, че съпругът на г-жа В. я е нарушил, властите е трябвало да знаят, че е налице реален и непосредствен риск за нейния живот. Този недостатък очевидно се дължи отчасти и на липсата на обучение за динамиката на домашното насилие.

В случай че властите са извършили правилна оценка, те са можели да предприемат редица стъпки, в съответствие с правомощията, които имат съгласно вътрешното законодателство, за да противодействат на риска за живота на г-жа В. Например, могли са да изземат оръжието, държано от нейния съпруг въпреки, че разрешителното му за притежание е било изтекло, да го арестуват заради нарушаване на заповедта за защита, или да поставят г-жа В. под някаква форма на полицейски закрила.

Освен това не е имало подходяща превантивна реакция, включваща координация между различните органи, като например прокуратурата да се свърже незабавно със столичната полиция след като г-жа В е подала още едно оплакване по-рано през деня, в който е убита.

В заключение, ЕСПЧ приема, че е налице нарушение на чл. 2 от Конвенцията.

На следващо място ЕСПЧ разглежда и отхвърля с подробни мотиви оплакванията за допуснатата дискриминация поради наличието на генерално negliжиране на насилието спрямо жени. Съдът възприема аргументите на правителството, че фактите по случая не разкриват никаква форма и проява на дискриминация въз основа на признак „пол“ и националното законодателство предвижда адекватна защита в това отношение.

Съдът отбелязва, че както и във всички останали държави членки на Съвета на Европа, едва ли е под съмнение, че домашното насилие в България засяга предимно жени. ЕСПЧ посочва обаче, че няма данни българските власти да се опитват да разубедят жените, станали жертва на домашно насилие, да подават оплаквания, да забавят издаването на

заповеди за защита или да проявяват нежелание да се занимават с такива случаи. Освен това, не са налице достатъчно статистически данни за наличието на генерално negliжиране от страна на властите на домашното насилие.

Във връзка с конкретния казус Съдът намира, че няма доказателства за дискриминационно поведение, опити да я разубедят, омаловажаване на оплакванията ѝ или предположения, че тя е виновна за създалата се ситуация от страна на полицейските служители и другите длъжностни лица, които са разглеждали случая на г-жа В. Наказателното производство, образувано за нейното убийство, се е развило бързо, а наложеното наказание от 13 години и 4 месеца лишаване от свобода не може да се приеме като прекомерно леко. В допълнение, властите са провели вътрешно разследване и е ангажирана дисциплинарната отговорност на съответните полицейски служители.

Съдът разграничава настоящото дело от дела за домашно насилие срещу Русия и Турция, по които е установено, че законодателството или като цяло не разглежда проблемите на домашното насилие, или поставя пречки пред жените, които искат да подадат оплакване.

ЕСПЧ също така подчертава, че отказът на българската държава да ратифицира Истанбулската конвенция за насилието срещу жени не е мотивиран от нежеланието да се предостави на жените подходяща правна защита срещу домашно насилие. Във връзка с това Съдът подчертава, че не е негова задача да изразява становище относно необходимостта от ратификация на международен договор, тъй като това е политически въпрос.

С оглед изложеното, ЕСПЧ приема, че няма нарушение на чл. 14 от Конвенцията.

Съдът присъжда на трите жалбоподателки обезщетение за неимуществени вреди в общ размер на 24 000 евро, както и 4 512.88 евро за разходи и разноски в производството пред него.

■ „Иванов срещу България“
жалба № 36946/12

Решение от 8.03.2022 г.¹⁰

Решение по допустимост

Делото касае оплакване по чл. 6 § 1 от Конвенцията за липсата на независимост и безпристрастност на Висшия съдебен съвет и Върховния административен съд във връзка с проведено срещу жалбоподателя дисциплинарно производство, приключило с неговото уволнение. На основание чл. 8 и чл. 13 от Конвенцията, той твърди, че наложеното му дисциплинарно наказание е несъвместимо с правото на зачитане на личния му живот. ЕСПЧ обявява и двете оплаквания за явно необосновани. Съдът се позовава на изводите си по скорошното дело Донеv срещу България, където приема, че недостатъци в процедурата пред ВСС не могат да доведат до нарушение на чл. 6 от Конвенцията като се има предвид, че жалбоподателят впоследствие се е възползвал от съдебния контрол, упражняван от ВАС. Според ЕСПЧ производството пред ВАС с оглед неговия обхват и характер, е в пълно съответствие с принципите по чл. 6. Освен това решенията на ВАС в случая са достатъчно обосновани и е даден отговор на основните аргументи на жалбоподателя. Във връзка с оплакването по чл. 8 от Конвенцията, Съдът приема, че жалбоподателят е имал на разположение подходящи процесуални гаранции. Като се има предвид свободата на преценка, призната на националните власти в тази област, наложеното му дисциплинарно наказание е обосновано с релевантни и достатъчни причини и е пропорционално на извършените нарушения.

**Фактите и
оплакванията**

Към момента на събитията, предмет на делото, жалбоподателят е прокурор в Апелативна прокуратура – Бургас. От 2003 до 2008 г. той е

¹⁰ <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-216829>

Решението е обявено на 31.03.2022 г.

административен ръководител на прокуратурата, а от 1998 до 2003 г. - член на Висшия съдебен съвет (ВСС).

На 18 юни 2009 г. във Висшия съдебен съвет (ВСС) е представена информация за слухове, касаещи търговия с влияние с участие на магистрати. Посочено е, че лице, известно като Красьо Черния обещавал на магистрати, че срещу такса, може да им осигури определен брой гласове във ВСС и да им гарантира повишение. Комисията по професионална етика и превенция на корупцията на ВСС извършва проверка и обособява три групи магистрати измежду тези, чиито контакти са открити в телефона на К.Ч., според вида на комуникацията (входящи и/или изходящи повиквания) и дали в този период магистратите са участвали в конкурси за повишение.

На 5 ноември 2009 г. въз основа на предложение на Комисията по етика е образувано дисциплинарно производство срещу жалбоподателя за нарушение на Кодекса за етично поведение на българските магистрати и накърняване престижа на съдебната власт – дисциплинарни нарушения по чл. 307, ал. 3 и ал. 4, т. 3 и 4 от Закона за съдебната власт (ЗСВ). Сформиран е дисциплинарен състав от трима членове на ВСС, на който СГП предоставя някои материали от провежданото досъдебно производство. Дисциплинарният състав провежда шест заседания, по време на които жалбоподателят има възможност да се запознае с предложението на Комисията по етика, представените доказателства и да поиска събирането на още доказателства, както и да изложи своето становище. Някои от доказателствените му искания са удовлетворени, а други не.

С решение от 12 май 2010 г. дисциплинарният състав приема, че между 20 май 2009 г. и 24 юни 2009 г., жалбоподателят е провел поне двадесет разговора с К.Ч. и са се срещали няколко пъти. Разговорите са прекратени на 18 юни 2009 г., когато информацията за случващото се е изнесена в публичното пространство. В този период г-н Иванов е кандидатствал за длъжността заместник - главен прокурор при Върховната административна прокуратура. Тези факти в контекста на скандала около К.Ч., според дисциплинарния състав, са достатъчни да се приеме, че с поведението си жалбоподателят е оставил впечатлението, че е прибегнал до нерегламентирани контакти, за да си осигури повишение, което е накърнило престижа на съдебната власт и е компрометирало неговото добро име, в нарушение на Кодекса за етично поведение. По този начин са осъществени дисциплинарни нарушения по ЗСВ. Дисциплинарният състав намира, че нарушението е изключително сериозно, като се има предвид, от една страна, особено негативния отзвук в обществеността, и от друга, познаваемостта на жалбоподателя, длъжностите, които е заемал в миналото и фактът, че е кандидатствал за една от най-високите позиции в структурата на прокуратурата. Поради това предлага да му бъде наложено най-тежкото наказание – освобождаване от длъжност. ВСС разглежда случая на заседание, проведено на 13 май 2010 г. и с таен вот, с 18 гласа за и един въздържал се, приема предложението за дисциплинарно уволнение на жалбоподателя.

Г-н Иванов подава жалба срещу решението на ВСС на основание съществено нарушение на административнопроизводствените правила, противоречие с материалноправните разпоредби и

несъответствие с целта на закона. Върховият административен съд (ВАС), тричленен състав, провежда пет съдебни заседания, на които жалбоподателят е представяван от адвокат и отправя редица доказателствени искания. ВАС отхвърля искането за изслушване на К.Ч., тъй като фактите, които жалбоподателят иска да установи с неговия разпит, мога да бъдат установени с писмени доказателства. Съдът отказва да образува и производство за оспорване истинността на документите, представени от СГП пред ВСС.

С решение от 17 март 2011 г. ВАС оставя без уважение жалбата. В отговор на повдигнатите от жалбоподателя аргументи ВАС приема, че макар предложението за образуване на дисциплинарно производство да посочва нарушение на Кодекса за етично поведение, той не е бил лишен от възможност да подготви защитата си, тъй като ВСС само е преквалифицирал деянието, основавайки се на същите факти. Не води до нарушение и фактът, че Кодексът за етично поведение не е обнародван. По същество ВАС посочва, че в контекста на подозрението в обществото, че К.Ч. има връзка с редица магистрати и членове на ВСС с цел упражняване на влияние върху резултатите от конкурси за повишение, поддържаните от жалбоподателя контакти с това лице водят до накърняване престижа на съдебната власт. По отношение на твърдяното от жалбоподателя несъответствие с целта на закона, ВАС намира, че аргументите на жалбоподателя са свързани главно с пропорционалността на наказанието. Съдът посочва, че ВСС е взел предвид всички обстоятелства по случая при определянето на наказанието и не е надвишил свободата си на преценка. На 16 декември 2011 г. ВАС, петчленен съвет, потвърждава първоинстационарния акт.

Пред ЕСПЧ жалбоподателят повдига оплакване по чл. 6 § 1 от Конвенцията за липсата на независимост и безпристрастност на ВСС и ВАС. На основание чл. 8 и чл. 13 от Конвенцията, той твърди, че наложеното му дисциплинарно наказание е несъвместимо с правото на зачитане на личния му живот.

Правото ЕСПЧ обявява и двете оплаквания за явно необосновани.

Съдът приема възражението на правителството, че в допълнителното си становище жалбоподателят е представил редица аргументи по отношение независимостта на ВСС, които представляват по същество нови оплаквания, и в този смисъл са подадени след изтичане на 6-месечния срок по чл. 35 § 1 от Конвенцията.

ЕСПЧ се позовава на изводите си в скорошното решение по делото *Донев срещу България*, в което е разгледал сходни оплаквания. Там Съдът приема, че недостатъци в процедурата пред ВСС не могат да доведат до нарушение на чл. 6 от Конвенцията като се има предвид, че жалбоподателят впоследствие се е възползвал от съдебния контрол, упражняван от ВАС. Като разглежда неговия обхват и характер, ЕСПЧ приема, че производството пред ВАС е в пълно съответствие с принципите по чл. 6. Във връзка с твърдяната липса на независимост и безпристрастност на върховния съд, ЕСПЧ счита, че съмненията на жалбоподателя не са обективно обосновани. С оглед сходството на двете дела и становищата на страните, Съдът не вижда причина да

достигне до различно заключение в настоящия случай. ВАС е имал достатъчна компетентност да разгледа законосъобразността на решението на ВСС и е обсъдил всички аргументи, повдигнати от жалбоподателя. Както и по делото *Донев* (§§91-99), ЕСПЧ не счита, че правомощията на ВСС в дисциплинарната, бюджетната или административната област биха могли да доведат до извода, че съдиите от ВАС не са независими.

Във връзка с оплакването, че ВАС не е изложил достатъчни мотиви за решенията си, ЕСПЧ посочва, че решенията му са достатъчно обосновани и е даден отговор на основните аргументи на жалбоподателя. По-конкретно ВАС се е произнесъл по доказателствените му искания като е приел, че някои от тях не са необходими за установяване на фактите по делото без мотивите на националния съд да изглеждат произволни или явно необосновани. Следователно не е налице нарушение на справедливостта на производството в това отношение. ЕСПЧ отхвърля и аргументите на жалбоподателя за това, че дисциплинарното му наказание се основава на презумпции. С оглед изложеното Съдът обявява оплакването по чл. 6 от Конвенцията за явно необосновано и го отхвърля на основание чл. 35 §§ 3 (а) и 4 от Конвенцията.

На следващо място, ЕСПЧ разглежда твърденията на жалбоподателя, че освобождаването му от длъжност е обосновано с телефонни разговори, които попадат в сферата на неговия личен живот, и освен това е накърнило неговата репутация и чест, в нарушение на чл. 8 от Конвенцията. ЕСПЧ посочва, че намесата по чл. 8 е допустима ако е предвидена в закона, преследва една или повече от легитимните цели по § 2 на разпоредбата, и е необходима в едно демократично общество за тяхното постигане. В настоящия случай, намесата се основава на чл. 307 от ЗСВ, а достъпността на приложимата разпоредба не се оспорва. По отношение на предвидимостта, Съдът посочва, че чл. 307, ал. 4, т. 3 и 4 касаят поведение, което „накърнява престижа на съдебната власт“ и което представлява нарушение на Кодекса за етично поведение на българските магистрати. Според Съда жалбоподателят е можел да предвиди, че действията, в които е обвинен, биха могли да се сметат за нарушение на посочените разпоредби. Като се има предвид, че налагането на дисциплинарното наказание е подлежало на съдебен контрол, ЕСПЧ приема, че намесата е предвидена в закона. ЕСПЧ възпирема становището на правителството, че намесата има за цел да гарантира престижа на съдебната власт и запазване на общественото доверие в съдебните институции.

По отношение на пропорционалността на наложеното наказание, ЕСПЧ отбелязва проверката, направена от Комисията по етика, която е разграничила в три групи магистратите, чиито контакти са открити в телефона на К.Ч. Действия за ангажиране на дисциплинарната отговорност са предприети само спрямо тези от тях, които са контактували с него, докато са участвали в конкурси за повишаване. Освен това, случаят на жалбоподателя е бил разгледан индивидуално. Решението относно вида на наказанието е основано на преценка за сериозността на деянието, като е взето предвид, че негативните последици за престижа на съдебната власт са по-тежки предвид високите длъжности, заемани от жалбоподателя, както и

длъжността, за която е кандидатствал. Жалбоподателят освен това е ползвал услугите на адвокат и е имал възможност да представи аргументите си, както пред ВСС, така и пред ВАС в двуинстанционно съдебно производство. ВАС е разгледал законосъобразността на решението на ВСС и се е произнесъл по аргументите на жалбоподателя, постановявайки мотивирани решения.

В заключение ЕСПЧ приема, че жалбоподателят е имал на разположение подходящи процесуални гаранции и като се има предвид свободата на преценка, призната на националните власти в тази област, наложеното му дисциплинарно наказание е обосновано с релевантни и достатъчни причини и е пропорционално на извършените нарушения. Следователно не е налице непропорционална намеса в правото на жалбоподателя на неприкосновеност на личния живот и неговото оплакване е недопустимо на основание чл. 35 §§ 3 а) и 4 от Конвенцията.

■ „Маринова срещу България“ жалба № 59932/15

Решение от 8.03.2022 г.¹¹

Решение по допустимост

Делото касае оплаквания по чл. 6 и чл. 8 от Конвенцията поради това, че българските съдилища прекратяват производството по предявен от жалбоподателката иск за установяване на произход от бащата, като заведен извън срока, предвиден в Семейния кодекс. Пред Съда тя твърди, че е разбрала за обстоятелствата, свързани с нейния произход едва през 2011 г. Видно от представените от правителството доказателства обаче, нейната майка ѝ е разкрила името на биологичния ѝ баща, когато тя е била на 15 г., през 1989 г.. ЕСПЧ счита, че тази информация е от първостепенна важност при разглеждане на делото, което касае именно невъзможността на жалбоподателката да предяви иск в предвидения преклузивен срок на основание, че същият вече е изтекъл, когато тя е установила самоличността на баща си.

¹¹ <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-216830>

Решението е обявено на 31.03.2022 г.

Поради това Съдът приема, че е налице злоупотреба с правото на жалба.

Фактите и оплакванията Жалбата е подадена от българска гражданка, родена през 1974 г., която понастоящем живее във Великобритания. Тя твърди, че е биологична дъщеря на А.Н., първият президент на независима Ангола от 1975 г. до смъртта му през 1979 г.

Пред ЕСПЧ г-жа Маринова повдига оплаквания по чл. 6 (право на справедлив съдебен процес) и чл. 8 (право на зачитане на личния и семейния живот) от Конвенцията, тъй като българските съдилища прекратяват производството, образувано по иска ѝ за установяване на произход от бащата като заведен извън срока, предвиден в Семейния кодекс.

От изявления на г-жа Маринова, направени в интервю пред анголска телевизия през 2010 г., запис и транскрипция на което правителството представя пред ЕСПЧ, става ясно, че нейната майка ѝ е споделила името на баща ѝ, още когато жалбоподателката е била на 15 г. Дотогава г-жа Маринова е живяла в специализирана институция. Жалбоподателката започва да търси информация за А.Н. и разбира, че той е бил президент на Ангола. През 1994 г., когато е на 20 г., влиза в контакт с представител на Посолството на Ангола в Русия, а впоследствие се среща с роднини на А.Н. През 2013 г. жалбоподателката си прави сравнителен ДНК тест с племенник на А.Н., който показва 95% вероятност те да са братовчеди.

На 8 октомври 2014 г., г-жа Маринова предявява пред СГС иск на основание чл. 69 от Семейния кодекс за установяване на произход от бащата. В исковата си молба жалбоподателката посочва, че нейната майка ѝ е разкрила самоличността на баща ѝ едва през 2011 г. На 17 декември 2014 г. съдът намира, че преклузивният срок за предявяване на иска от г-жа Маринова, а именно до три години от навършване на пълнолетие, е изтекъл през февруари 1995 г. СГС приема, че искът е недопустим и прекратява производството. Определението е потвърдено от въззивния съд на 6 януари 2015 г. На 18 юни 2015 г. Върховният касационен съд не допуска касационно обжалване и обявява исковата молба за недопустима с окончателен акт.

Правото Пред ЕСПЧ правителството повдига възражения за злоупотреба с правото на жалба и за неизчерпване на вътрешноправните средства за защита. Съдът посочва, че една жалба може да бъде обявена за недопустима поради злоупотреба с право в случай, че умишлено е основана на неверни факти. Непълна или подвеждаща информация също може да се счете за злоупотреба, особено когато тя е основополагаща за делото и жалбоподателят не представи достатъчно обяснение защо не я е разкрил. Намерението на жалбоподателя да подведе Съда винаги трябва да бъде установено с достатъчна сигурност.

Съдът отбелязва, че в първоначалната си жалба г-жа Маринова твърди, че е разбрала за обстоятелствата, свързани с нейния произход

едва през 2011 г. Въпреки това, видно от представените от правителството доказателства, които жалбоподателката не оспорва, нейната майка ѝ е разкрила името на биологичния ѝ баща, когато тя е била на 15 г., през 1989 г., и след този момент тя започва да търси информация за него, като също така предприема извънсъдебни способности да установи дали действително е негова дъщеря. Като обяснение за пропуската си да информира ЕСПЧ за тези обстоятелства, жалбоподателката посочва, че в подкрепа на жалбата си е представила същите факти, на които се е позовала и в националното производство. Според г-жа Маринова представената от правителството информация е неотнормима. ЕСПЧ обаче счита, че тази информация е от първостепенна важност при разглеждане на делото, което касае именно невъзможността ѝ да предяви иск в предвидения в националното право преклузивен срок на основание, че същият вече е изтекъл, когато тя е установила самоличността на баща си.

С оглед изложеното ЕСПЧ заключава, че като умишлено е пропуснала да представи горепосочената информация, жалбоподателката е целяла да заблуди Съда по отношение на въпрос, който касае същността на оплакванията. Следователно нейното поведение представлява злоупотреба с правото на жалба по смисъла на чл. 35 § 3 (а) от Конвенцията. Затова ЕСПЧ отхвърля жалбата като недопустима на основание чл. 35 §§ 3 (а) и 4 от Конвенцията.

■ Приятелски споразумения

Жалбата *Смиленов срещу България* (жалба № 60520/17) е заличена от списъка на делата след одобряване на приятелско споразумение за изплащане на обезщетение в размер на 1400 евро за неимуществени вреди и 250 евро за разходи и разноски. Жалбата касае оплаквания по чл. 3 и чл. 13 от Конвенцията за лоши условия на задържане и липсата на ефективно правно средство за защита.